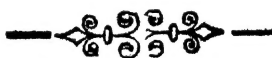

શ્રી નવિ.

કુરસદે

બહાર

લોક પ્રીય ગાયનો.

છપાવી પ્રસિધ્ધ કરનાર.

શા હોરાચંદ હઠીસગ બુકસેલર.

અમદાવાદમાં

કેશવલાલ મગનલાલ દુધવાળાએ પોતાના

ધી હર્ષદ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપ્યું.

સંવત ૧૯૬૪

સને ૧૯૦૮

કીંમત ૦-૪-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

૨૨૩૧

૨૨૩૧

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૨૩૧ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ કુરુક્ષેત્ર ૮૫૨૧૨

વિષય ડ - ૧૯

કુરસદે ખાહા

અને

લોકપ્રીય ગાયનો.

ગાયન ૧ છં.

પુરશીદેજરનીગીર

એકી ગાડી ઉડા એલીએ જાએ,
પરેકા લોભી ફરંગી ચારે આખુ,
નાત નહીં દેખે જમત નહીં દેખે; એહાહીમે સમકો
બીઠાય લીએ જાય.

હીંદુ મુસલમાન ભંગી અમારસે, ટીકીટકે રૂપીએ
ગીનીએ લીએ જાય

દીલ્હી શહરસે ચલે જો મુસાફીર, મુંબઈ દલકતા
ભગાય લીએ જાય---ધુ'એકી

૨

વીરમંડળ

ઉડી આવે પં ખાહા લવે પંખાહા પીયાનો સંદેશ. હાં હાં
પીયુ તારો ઘેલી પંથ સીધાચો લીધી વાટ વીદેશ
એકલી અટુલી મુકી નારીને ખાળે વેસ--ઉડી
નાયન મેરી હોયન મોરા, શાનો પડયો અદેશ
ભા મની લોળી છુલી ભરકે---એકલી.

ગમકા તરાના સુનીએ ફીસાના અયે શાહુજ
જમાના, દુશમન પુરાના સુનયે ફીસાના---અયે
નાખીદ મેરા આપથા ગયે જંગલમે હુમાન.

મેહર મેયે ઉસકી લાડલી મેરા લાખ મુજફર જાન.
મેરી માથી નાદીના દાનાયગાના સુનીએ ફીસાના---અયે

અરે હું મસ્તાની પ્રેમનો મને કોઇન છેડેરો
લાચાર હું બીચારી છું શોદ દ્યોહો કેડેરો
જીવાનીથી દીવાની છું મરો છોડો છેડેરો—છેલા અરે
પ્રાણ દાન છે પ્રીતમાં પુછી કરજે પ્રીત,
પ્રાણદાન તો સેહેલ છે કઠણ પ્રીતની રીત
આધાર તું કીરતાર મારો પાર બેડેરો—અરે હું.

નમુ પદે ગીરીજ પતીને
ચંદ્ર લલામ શદ્પર તારું એકજ શરણ અમારું
પ્રેમ ધરી આપ દયા નીધી સન્મતીને નમું
લક્ષ્મ ધરી શીર ગંગ સોલે ઉમીયાજ સંગ
મયે સગીત રંગ, બને તાલ મદંગ ડાલે કંઠે જુજગ
રૂમક હૂમક હુમ તાંડવ કરતાં મયા અખંડ નંદે પ્રેમ
૬ સુદરવેણી,

જેબનના રંગમાં હલે.

રમણોના જોષ મનમોહનની સંગ—રંગમાં
છણકો કરતી છેલ છબીલી ઠપકો દઉ દંગ
તુજ સમ ના ના શરમ મુકીએ.
જો જો મગાવીશ જંગ —રંગમાં,

મદન રંગી પ્રપૂલીત થાશે ચ પાએલ આલેખ
મહાલયું ચાલયું પ્રીતમ પ્રીતે પણ નહી આવે હમ રંગમાં

૭

રાજબીજ.

મણે જીદાઈ પ્રાણ બની શીઠ અણુજાય.
મલી આનંદ છાવ ચાલ ચમન ઉડાવ'
તું છે છમીસી નાર, હું રંગીલો ભરથાર,
બન્યું જોઈ નીરધાર મણી કુંદન જડાવ-
હાંક માથાની વેણ, કાળી નાગ તણી ફેણ:
પ્યારી અણીઆલી નેણ, જરા ધીરે નચાવ:
વાગયો કલેજે કારી ધાવ, દુખ દેણ ભારી,
જરાધા દયાહુ પ્યારી, મને મરતો બચાવ.
જોયું જયારથી આ મુખ, કામ આપે બહુ દુઃખ,
મયો ચોરી મારું મુખ, પ્રીય પછું અપાવ.
છું હું દાસ નીસધાર, તું છે મારા સરદાર,
આવ ધત્તી ધરી પ્યાર, પ્રાણ ગલે લગાવ.

૮

અમુમતી.

જગતી પ્રીતમની જપમાળ જીવતી જો અલબલી.
જોખન રસ રંગે જોતી આ બની ઘેલી
વ્યાકુલ વક્ષના વિણ વહાલી વેલી—જપતી,
તન મનમાં આપી રહ્યો જોખન વસંત જોગ,
રસ ભોગી રસીઆ વીના રમઓ કયાં રસ રંગ
જાણ્યું ન જડીઓ કોઇ, રસીઓ રંગીલો,
અપચપ કરતા લેલીજ તું ચલેલી—વ્યાકુલ,
પેટ દુખે શીર કુટતાં સંકટ બાન સમાય
બલતાને બાલી રાખી હુધડે શું હરખાય,
આહા અકલાએ શાને છેલ છમીસી—વ્યાકુલ,

જા જરે શું રીશાય રસીલી નજર મીલાવીલે (૨)
 ચટપટી ચીતમાં લાગી ચતુરા ચેરો જોવાદે,
 હીરા મોતી માગ્ય મધુરો ગાંઝર હુમણા લે
 મદન અગન તનમાં લાગેલી તુરત બુઝાવીદે,
 રામતા નથી રહેતી રે સુસલુણી મરમ વચન મુકીદે
 કલ્પલતા છમીલી તુજ છેયે, પામર પાંખીલે.

ઉચો સખી, સ્મૃતિનો સગાર હાર,
 ચાલ્ય ચાલ્ય જોવાને ચંદ્રમાં.
 જેને પ્રેમ વેલી જુમી ના દેહારે,
 જેને ડોલે સ્મૃતિ આનંદમાં—ઝાણે
 ધન્ય ધરા સુંદરો, તને ચતુર ચંદ્ર તુજ કાંત,
 શાન્તી પાઠ પઢાવતો સાર્થને ઝોકાંત.
 ધરણી પડી પતીને પાય શીક્ષા શીરે ધરેરે,
 બુઝીયત ગોરી પતી ગુણ ગાય, શાન્તી ચીતે સમરેરે
 ધરેને બહેન, ધરતી આતાતું કડચું કન,
 પ્રીતિથી કરો સંસાર સુધારત પાન—ધરણી
 ચંદ્ર સુખે ચીકાઈને તારાના મુખ સ્યામ,
 સદગુણીતું મુખ જાહીને, રમે દુસ્તના રામ.
 સખી ! જેને પતીતું માન —તેનાં ગાંધર્વ ગામે જાન
 પામે દેવી સમાન સનમાન રમે ર.મા રસીક લઈ તાન
 ધરની નાર સમ મૃહીણીઆ' સેવે સ્વામી પાય,
 ચતુર ચંદ્રસમ ઘણી મલે, જ્યાં જ્યાં ત્યાં ઉચરાય,

દા ઉઠીછે દુખની દીલમાં, શી રીતે ઠંડી થશે
 પાશ લાગી છે જેમાં મુજને, શી રીતે પુરી થશે—દા

નજરે દીડી મે જે નારી, પંછુના જિએ સાથે મારી
તો તો છાંદની આ આકારી, કેમ કરીને પુરી થશે-દાં
મે તલવાર કે સૂત્રે મારી, તેની જોને આ નેન કટારીરે
કમલાક્ષીનાં નયનો કરી, તો ધા કેમ કરી રૂઝશે-દાં

૧૨

કરણુચેલો.

આંખલડી આંખીઆરીરે, જરા નચાવ નખરાં વાલી
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા,
ભમર કમાન જરા ખેંચી ખુલ્લેથી, કોઇ કટાક્ષ કર આલીરે
જરા નચાવ નખરાં વાલી,
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા,
ચટક મટક અને ચાકતી ચાલ આગ, ઝાંઝરથી ઝમકાળરે
જરા નચાવ નખરાં વાલી,
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા,
લ્યો લટકો મટકો ચટકો આ, આલો સત્તાનો શું ઠાસીરે
જુઓ નાચે આ નખરા વાળી
જે નખરેરે તારા વાલમજીરે વશ કીધા.

૧૩

ગુમાન તારાં

કોઈનું કંચુ કંઘ થાય નહી સઉ કર્મ છે કરનાર—કોઈં
કર્મ સઉ કરનાર ન કોઈથી—કર્મ કહી ફરનાર—કોઈં
કર્મ કાવળે પુર્વ જનમનાં-દેવો જને થનાર
દુધા તેવા લેવા પાછા-એજ કમે વહેવાર—કોઈં
જને કરાંચા હુશેકાંકરા-મણી નધી મળનાર
જને મણી તો વિશ્વ વણીથી-ટાળ્યા નવો ટળનાર—કોઈં
દોઝ મારું માને નહી મનકુ ઠરે નહી ત્યારે શું કર તાતજ?
મં જોયું ફરીફરી જોડી મળે નહી, કોને વડ હું તાતજ!
નેજી પ્રીત ઝગંડીરતી અહી આવતીજ શરમમ ગમ
ઉભી અંતર ઉછળી હતો નૃપદમ્ભતાંજ કખા / જમ

હીરવો અમુદ્ય ખરુંદવા ઉમંગ ભર આવી અહીં
પણ અંતર અંકુશ ન કુટ્યા પ્રીતી પ્રગટાવી નહીં
છતી આંખે દીવો લઇને પડી કુવામાં શુ' કુખી મર

તાતણ—કીલ૦

૧૫

વીકમ ચરીત્ર

મને સહાય કરસે મોરારીરે, વારે ચઢશે ગોવરધન ધારી
અહુદ્યા ઉગારી મીરાં ખાઈ તારી, બેની ચિન્તા કરીશ નહીં
મારી--મને

માંજરી બચાંને બળતા ઉગારી મે.ક્ષ દીધો ગજેન્દ્રને તારી;
દ્વૈપતીના ચીર પુર્યા થાશે તે સહાયારી--મને૦

૧૬

ત્રીવીકમ.

પુનમ ચાંદની ખીલી પુરી અહીંરે. શોભે રજની સુંદર શી આજ
હોતે રમીએ સંગાથે સૈયર આપણેરે.

સપ્તયર કંકણો સોનાના કરે ધર્યાંરે,
માંહે જડીયાં છે નીલમ મણી નંમ-હોતે૦

મગીઆં અ.જે આપણે, ધરી શોભ શશુગાર.

કર કંકણું શુડી ચમક, ચન્દ તેજ એક તાર.

હીરા રત્નથી જડીત ઉરહાર છેરે, મોતી ગુછલ લકેછે બાજુબંધ-હોતે

અંબોડા કુલે જડયા, સરસેથે હીંગુળ

કીધા કુમ લેમ ચાંદના, મુક્તા માલા ઉર

આરસ પારસ મણી જડેલો ચોડછેરે, તેમાં વસતા હૃદયે

નણદલવીર-હોતે૦

પેર્ય ઝાંઝર પ્રીતથી. ઝણઝણ કરે ઝણગાર,

કરીએ સપ્તયર કુદડી, આ રજની મોઝાર

સખી વેલીઓ ધુલી વીધ વીધ ભાતનીરે, તેતો આપેછે શક્

સુંદર મુગંબ હોતે-પુનમ૦

૧૭

પવિત્રલીલાવતી.

લઈ પયારો કેમ ઉઘાડ્યો, જોડો કુચો બેસારો કેમ.
 સાહેબ બાપા બહાર ગયા છે, શું શુંજામાં લાલ્લું લેઈ
 બધું ધરેણું ક્યાં લઈ ચાલ્યા આમ કરી તરુરનું કામ
 પડશે માથે ચારે અમારે, પાછું મુકે તમે તમામ
 ચળાવલા તું, ચઢી ગયો છે પરની તારે શી પંચાત.
 બસ બસ તારે નહીં બોલવું; હમણા પછલ પડશે લાત
 નીચ જાત ચાકરની તારી, આખર જોડા ઉચકનાર,
 આવ રાંડના હવે અડાવા બદલો આ ચલ્યા બહાર.

૧૮

ઉદય બાણ

મન મયાના કરન રરે; જરા જોને તપસી તરી કાયા
 પુછી જોને તું પડોત પુરણારે કોઈના અમર છે, લેખ લખાણો
 કાચી છે કાયા અઃ માટીની માયા છે માટીના ખેત્ર, બનાયા
 સજ્જાતો સમજી અવગ થયા પણ—ખાલક બીચારા લખડાયારે
 -જરી

લાખે ની પાંખો ગઈછે પીંખાઈ--જેણે મુછ પર, લીંબુ ઠાંચા
 કળના કેવારથી કેણુ બચ્છુ લાલે રંક લાલે માહુરાયારે-જરી

૧૯

મુગરજસોલંકી

ધીણ હાં ધીરી હાં બાલા ધીરી રે ધીરી.

એ સમય પણ આવશે નારો રમડશે લડવશે ખીલાવશે

રસ રંગે ભ્રંજવશે--ધીરી હાં

સખીઓ સખી સત્વર આવો બાગ મહી કો ચોર, જસાયે

ચોર નહી તું ચોરક ચિતની તુથી તનમન સર્વ હુટાયે

કેડી કરી બોલાવશે પણ પ્રાણ કહી આ લેટી રમણી.

પ્રેમ માળ પેહરાવશે--ધીરી હાં

૨૦

વીકમરીત

એ.....માથે મ.થે મટુકી લઈ બાઉ

પ્યારી લેરી લાલ ને દુધલડાં પાંઉ--એ૦

હું જે વાલજી નાંની નારી;

પ્યારે: મારો છે વીહારી.

રંગે રમડા રંગ ઊં--પ્યારા૦--એ૦

૨૨

મેહોની ચન્દ્ર.

ધીરી ધીરી સુદરી જરા ધીરી

તરા વાંસે લીધી છે ફીરી, સુદરી.

નયન મોલવો પ્યારી, હસી મોલવો

આપીશ આખી અમી

ધીરી.

રૂપે રીઝાણું કહેતો: રોને મઠાણું

દુર કર તું દીવગોરી--એજી

દુર, ધીરી.

ધીરા ધીરા કુંવર જરા ધીરા

રુગા માડીના જયા યો વીરા. કુંવર જરા૦

જેરી પેતાની તેવી નારી પરધ

પર સ્ત્રી પર ભવની પીડા

રાવજી રોળાણો દુરીયેધન દબાણો

કીચના થયા ચીરા કધયા કીચકન૦ ધીરા ધીરા૦

૨૨

વીણાવેલી,

સુદીર શામળીઆ, નામ જપીશ નિત્ય તારૂ

મનહર ના મળીઆ પશી કરવત ઘાડું,

શામળા શશુગાર હમરા, કાળજી હર્ય કામજીઆરા

પિનવે કરગરી દીનદારા દર્શ દો દિવદાર તમારા,

ક્યાં હું કંહું દુઃખ મારું--સુદર૦

આસપસ નહી વાસ નીહળું અહહ ત્રીભુવન ભાસ

હું કાળું

નીરળું નડી કદી મુખડું રસાળું, જઈ હીમાવય ગાત્ર

હું ગળું,

સાક્ષી દેવ દયાળુ--સુદર૦

પ્રીતી પાતરની કરનાર, સરવે મુરખના સરદાર;
 નીતી નીપુણ ગણે નહ ન, પીડા પામે અપરંખપર, પ્રીતી
 જેની સાથે જવતલ બાળી, માત પીતા પંજાવે
 એને ત્યાગી નિભાગી નર, આપણિ પાસે આવે; પ્રિતિ
 પત્નિ સુખ પકવાન સરિખું, તપ્ત થયા નહિ તેથિ.
 ગણિકા ગમન વમન સમ ગણતું, અરે ધરે શું એથિ. પ્રિતિ
 શું એનાથિ કરજ સરશે એ શું સારું કરશે;
 સ્વાન સમાન સદા અથડાઈ, મોત વગર તે મરશે, પ્રિતિ.

થયા છે.રે પતિ તેજ પ્યારિ તનના, ઉર હૃદય વરિ અજે
 છેલ છમીલા રૂડા રંગીલા રાજપુત પ્રખ્યાત
 જોયા બાજે, અનુરાગે, ચિત લાગે. કેમ ત્યજે, પ્રભુ
 મેં તનમન તમને અરખું થઈ રાજ — થયાં
 કૃષ્ણ કૃપાએ તમેજ મળિયાં દિલમાં જે ચિત ચહ
 નોતું નકિત, નોતિ વકિત, નિશા પકિત વિધિ લખિ,
 પ્રિયા ઉત્તમ તન બનિ દેવ સુંદરિ, પદમણિ મળિ અમર
 મહેલ જતાં તેદિ તઃછોડિ હવે ન મુકું હથ;
 ચાલો અવું, મન લગ્યું કેમ ન લુ પ્રિય કહવું.
 હવે હાજર છું તનમન ઘન દેશ, જેમ પ્રેમ છાંજે. થયા.

સાહેબા સહુણા નાની નણદલના વીરા,
 લાલ લટકારા મને (૨) આજા અજા ઘાટ ઘડવો મારા સાહેબા
 સરખિ સઘચર મળિ હાંસિ કરેછે,
 લાલ મ છું બાપ (૨) વેત્રા વેત્રા સોનિડા તેડાવો મારા સાહેબા
 નાતું શું નાથ એક કુમળું ને મહીં છણુ છણુ હિરલા જડવો

નરસિંહ મિતિને હાર મરા સાહેબા જણા જણા વિધમ મુકાવો.
જેમણે જસતિ જો હેય મારા વાલમાં કંકણને માણે મઠાવો
મળિષ થયેને બાઈ જ કુતે શું કહીએ બપ અટકેથી મનવાળ રહિયે
બાઈલાળ મેટા એક પાણી મળિ લઈએ—સાહેબા સહુણા.

૨૬

સોહાગ્ય સુદરિ.

પહરિ મારિ લટકાં મટકાં કરતાં આવ્યાં.
રંગે બોળિ સડિ ઓઢિ મન લોહાવ્યાં,
ઝાંઝરને ઝણકારે, કર કંકણને ખખડડે,
કાજળથી નેત્ર દિપાવ્યાં—પહરિ
હવે શરમાવો કામા, શને દિયરજી મારા
બોલો બોલો બોલો, બોલો,
મં કેસાં તમારા નખમાં તો જણાવ્યાં—પહરિ

૨૭

વીણા વેલી.

કાયા કાચો કુંભજી જીવ મુસાફર પાસ
તહારો ત્યાં લગી જાયજે, જ્યાં લગી સ્વ.સો સ્વાસ
રાખે જેની રીતે રામ, રંગે તેવી રીતે રહીએ--સદા
પ્રિયજી પત્ર ખરંત, હસતિ કુપળિઆ,
મુજ વિતિ તુજ વિતશે, ધિરિ બાપડિઆ,
નહિ જેવિને તેવિ નિત્ય કેમનિ નહતિ બોધએ
દશાના ઠંગ રતુલા રંગ જેવા દેખિ લઈએ--સદા
કદે મહોલા તો માળિયાં, કેમળ છપ્પર ખાટ;
કેમ દિન એવો આવશે, ભુખ્યા ન મળે ભાત.--સદા

૨૮

બટવા ગુંથન હરે મિઝાબા—બટવા

આજ મેરે બાળેકા બાળા બોખનરા—બટવા

ચિંતનેમે ચિંતના પિપળકા પતવા દુસરા ચિંતના શિષ્ટ
તિસરા ચિંતના ઘેરિકા જોખના; મરેકા લલચાય હવે

—આજો

નદિ કિનારે પવન બિછાયા, પાયા કુત્ર કુત્રજાય
કીસ પાપિકિ નજર લગિ મેરા પડદા ખુલ ખુલ જાય—
એજ

નદિ કિનારે બગલા બેઠા ચુન ચુન મછલિ ખાય
બિડ મંછિને ડંખજ મારા, તલપ તલપ હવે જાય; આજ
રંદ

ચોરને આંગણે ચાંદનિરે, ખિલિ રૂપેરિ રંગ
રંગરે આવો સહેલિ રંગ માણુવા
હૃદયો ખેલિને બેન બેનરે વ્રાતો કરિ દયોને વહાલનિ
વહાલા વસે વિદેશમાં, બાળા બાળે વેશ
સંધર શાશા મોઢલુ શાણુને સંદેશ

કુંજલડિરે સંદેશો અમારો, જઈ વાલમને કહેજેજરે
પ્રિતિ કંઠાના અમે પખિડાં, પ્રિતમ સાગર વિના સુનાસુના
જરે કુંજલડિને વહાલો મેરામણ;
અમને અમ્રત ખાણુ વાલા પ્રિતમ પ્રાણુ.—કુંજલડિરે
સાહેબો મારો સુલક્ષણુ એઠા જુઠા ખય
ધરનિ સુખડિ ના મમે સોગન જુઠા ખાય
તમારા સમજે તમે મને વાલા જુઠડા સમ શિદ ખાવછેજરે
પિયુ તમાર મનડ મને તિહાં જાઓછા
ધિ હાર્યા ઘેબર ઘેર રહ્યો છે કુશકા ખાવાને ધકા
ખાવેછેજરે

સોબ વરસનિ મુંદરિ સ્વામી વરસે સાઠ
મોઢુ જોધનિ મોહિ રહ્યો બાડકિ કરે બાડ

ભામાં નીચે વાળી નહિરે જીવું હુતો નહિરે જીવું

મારિ સગિ નજીવના વિર હો રાજ—પર

તેમ જો મારા આપજને જોગિ જતિને તેગવે નહિ જીવું

૩૦

સોભામ્યમુંદરિ

ધમાં ધીમાં ચાલેને મારા પ્રાણુરે,

પગ નજીવક તમારા આ મચકાઈ જશે. કમર લચકાઈ જશે,

ઓ મુજાણુરે--૧૫મ૦

નાજીવક વેતિ કુત્ર સગિ કોમળ આ છુજ કાય,

ઘડકે છતિ સ્વસથિ એ ચંચળથિ ઓળખાય,

પરસેવાના બિંદુ આ બાજયાં મુખે,

મુખ રાતું થયું થાક અતિ દુઃખે,

આ છાતિપરે દ્યો વિસામે મુખે, ઓ મુજાણુરે--૧૬મ૦

૩૧

ભજનરતન

તમે મુણે અરજ ઉર મારિરે, ધરમાં ગરવાનકે ગરનારિ,

કહેછે ચોળિ શિવડાવો, રેશમિ સાડિ મંગાવો,

ગજરા બંગડિ કરાવો પિયુ મારિ,

પેટનિ ખાતર હું કંતો લાચારિ;

ખ્યાંયિ શેધિ લાવું વસ્ત્રો ભરિ,

ગયેછું હારિ, હું નિજનારિ, આરિ દશા થઈ મારિ--તમે

થસો ન કોઈ ધરખારી સંસારિ, પ્યારિ પરણેયિ થાશે ખુવારિ

શિક્ષા સારી, માનો જો મારિ, આથી અકેલી જીંદગી સારી

--તમે

૩૨ મુમરાજ સોલંકી

ગુલાબી મધુ પીને મારા લાભા.

મરણ રંગ લીના મહરાજ,

મારા રસિક છબીલા રાજ

ગુલાબી૦

કામની કેશ કંથડાએ નેમનીયાનું નેર

રસીયાનો રસ પ્રાણુ છેરે મીઠા મધુનો તોર;

ગુલાબી૦

એક છુંદ બંદન હરેરે પ્યાલો હરે સહુ પાપ

શીશો સરખનો સાથીડારે આંધે આનંદ અમાપ ગુલાબી૦

૩૩ પવિત્ર લીલાવતી

સખીઓ નિજનિજ નિતિ ધર્મ સદા સંભાલીએરે-

પરમ પવિત્ર પટકુલ પરિ પરિધાન,

સાસુ સસરા માત પિતાની સેવા સાચબોરે,

ભાવ સહિત ભકિતથી નિત ભજીએ ભખવાન,

એવા ઉત્તમ ગુણથી ઉભય સકુળ અજવાલી એરે- ટક

નજરે નજર ન જોડિએ નાથ વિના નર સાથ

પરનરમે નવ આપીએ' તાલિ હાથો હાથ;

હસવુ રમવુ જમવુ એકાન્તે નવ એસવુ રે

પતિ વિણ પતિન. પણ સદા મિત્રોની મુગાથ, એવા,

નાથ વિના કરવિ નહિ વિનોદ કીડ વાત

વિશ્વ વિરધ ન વર્તશુ ભમે તાત કે ભ્રાત,

સજની ભ્રષ્ટ થવું નહિ મુદરિ સઃ આચાર્યારે;

નીરલજ નટ ખટની સોખલ તજપિ મુજાત. એવા.

કુસ્ટી કરૂંપ કુખડો, નિરધન નિરખળ કાય

મતિહિણ પતીત પતિ મળે, એ સતીને મુરસાય,

જોડિ પગ અંગુઠે દ્રવટી આધુ ઝોડિએરે,

મુખકર સાચવિએ સૌ સાથે સંપ સદાય, એવા
 ઉચ્ચ સ્વરે ન ઉચરવું, મુક્તિ મરજદ,
 કલિન બહેન કરવો નહિ, વડિલથિ વિવાદ,
 ચંચળ ચાલે ચટક મટક ચતુર ચાલ ચાલિએરે,
 શિવે મુત કેશવની શીખામણ અંતરે ચાદ, એવા

૩૪ ઉમાડવડી

નથી જગતમાં સાથ ચળંધી વિના ત્રિસોવં નાથ
 હું ફોગટ ફોફું, મારે મુરખડા ભરે આભથિ બાથ
 કમળ પત્રપર જળ ખિડને સુમતાં શીવાર
 શ્રાવણ જળ ભરિ ઠાઠરિઓ વીખતતાં શીવાર
 જલતર સમજવું તેવું આખર ન લેવું દેવું
 જીવ જીવું છે ખાલી હાથ અંતમાં પાપ પુન્ય સંગાથ
 પથી જીવ પામી ગયો નર ભવ નગર બજાર
 સોદાગર સમજી જઇ કરો પુન્ય વેપાર
 જીવ જીવું છે ખાલી હાથ અંતમાં પાપ પુન્ય સંગાથ.

૩૫ ઉચયભાણ.

પથી પરદેશીં ચિત સોંપી હું આ ચા...લી
 મનને ભાવે તે કરજોરે પુન્યશાયા...લી
 તરસ્યાને ટીંગળાંવવા, પડદે રાખી પ્રીત,
 પુછયું પ્રવીણ પથીએ. કોણ ગામની રીત
 શુભ શંદેશા સંચરજો હું આ ચા...લી
 માહા મહીનાનું માવડું જંગલ મંગલ ગીત,
 સમય વિનાનું બોલવું, તણેની એક રીત
 વેલા મંડપ માંહી મળજો હું આ ચાલી...

૩૬ વિજયા વિજય

ધન લાગ્ય પધાર્યા લમળા—છો દિલહર ડાહ્યા ડમર, કમળાપતિ આપ હું કમળા રસીયા. રસિક શયમાર. હું પ્રેમ ખતાવે ખોટો—ખાતર ધર પ્રીતિ તોટો, નહિ ગુલાબ હજારી ગોટારે તું—છતકેલ છટેલી નાર. શણગાર મળ નહિ માની—ફેગત સમજો છંદગાની છે ધરમ કરમ ધુલધાણીરે—શુંગાર--રસીઆં છે વિષય વિષનો પ્યાલો--જમપુરી નકકી જ્યાં ઝડ્યો ભવ એળે મદનથી મહાધ્યોરે--છતકેલ છટેલી નાર, હજી કુંવર તમે છો કાચા--નથી શીખ્યા મદની કાચા નથી નયન મુરલીએ નાચ્યારે--હજી--રસીયા.

૩૭ પવિત્ર લક્ષ્મી

નયન મીલાવી લે એ છખીલી નયન લે, ચનપટ્ટી ચિતમાં લાગી ચતુરા ચુંબન કરવા દે મોતન માલા જરીયન સાડી જે જોઈએ તે લે-રસીલી લગની લલના લાગી રહી તુજ ચહોરો જોવાદે નાજીક વેલો કોમળ ખીસેલી કળી ચુટવા દે--છખીલી મદન અગન અંતરમાં લાગી જલદી છુઝાવીદે--છખીલી આલીંગન આપી અલખેલી ભેટ પ્રેમની લે--છખીલી અધરામૃત રસ પાન કરાવી મધુર વચન મુખ કહે--રસી

૩૮ માધવ વિલાસ

ખજી હું પ્રેમ આગમાં (૨) મને કોઈ ખચાવોરે, કોઈ ખચાવોરે, જેની મારી વારે ધાવોરે ખજી હોરાન હું જે ભાન હું મુયે શીદ સતાવોરે,

શું નટવર વસંત થેઈ થેઈ નાચી રહો,
 નાચી રહ્યો જગ નચાવી રહ્યો શું
 કોમલ મધુરી મોરબી બની છે નટવર કાન,
 વિરહ વેલી માપી ગણું તજ નીકળી અલીજાન,
 રસિયા વિનાની બની બાજાઓ બાવરી,
 વેણું વસંત ચિત વિધી ગમે—શું
 સિતળ સુખકર પવનની હોર હુમે ચોપાસ
 જાણું રાધા કૃષ્ણજી રામ રમે ખાસ.
 વિધ વિધ પંખીના વેણુ હુધરી ઘમકેરે-
 ચેહિ મહિ મેનાના નાક અંઝર ઝમકેરે,
 નવ પલવ ધરી પંચરંગી શિરપાધ:
 ફાગ લાલ સાધી રમે મદનરાજ મહાભાગ્ય,
 દહેરી લાલાથી યમે લલઓ લાડમાં
 પ્રીતિ ગુલાલ લાલ છાપ ગયો —શું નટવર૦

૪૦

વિક્રમ ચરિત્ર

મારા રામ ગયા છે વેનવાસરે:
 નેણુમાં નિદ્રા ન જરી. મારા,
 હંસ વિનાનાં મારાં સરોવર સુનારે
 વાઘ ફિનાં વન વાટરે, નેણુમાં
 પંખી વિનનાં મારાં પીંજર સુનારે,
 મંદિરીયાં સુનાં સીતારામરે, નેણુમાં

૪૧

રસિક મણી

બાલીલા બેગે આયોરે, મારા નેબન બીતો જાય, બા.
 ચંદા તોરી ચંદની, સુતી પલંગ બીજાય-

જાન્ય નામુ નામ એકલી મહા દારી ખાવ.

મીતમ મીત લગાવે, હોડગમે પરદેશ,

નમુ વાકે ચાલમે, લઉં જોગનકા બેશ,

૪૨

ખારીસ્ટર.

પંથરને મુરખો પુજે, લાંબી મીલા લઈ કપાળ,

બહેમોની વાતો સુઝે પરજાવે નાનાં બાળ,

કરે બદકામ, બેળે હિંદનામ ઠરે નીચઠામ મુકે નામ

લીએ જુઠ દામ મળે શું આરામ વા છે હિંદુ તમામ.

ગરબે દમવાને ગોરી નિસર્યાં લોલ,

રાધિકા રસિલી જેતું નામ અલિરામ; વૃજ વાસણીરે લોલ

૪૩

ભરથરી.

ધીકા યુવા ધીક મુજને ધીક કામ વિકારણ

જેણે ભુલાવી મુને સત્યથી કર્યા નીચ વીચારણ

ભેખરે ઉતારો રાજ ભરથરી

ક્ષમા કરોરે રાજ રંક છું નારી અજ્ઞાન જાતણ

અન્ય વખત આપું નહીં કડું લાજ્યાં માતને તાતણ

ભેખરે ઉતારો રાજ ભરથરી

૪૪

ભરથરી.

કપટ રૂપી રાણી પીંગળા આ શું બોલે વચનજ

રાજરે તજ્યું તુજ કારણે જો વીચારીને મનજ

ભીક્ષા દેને મૈયા પીંગલા

તુંરે ખોટી ખોટું રાજ છે ખોટો સારો સંસારજ

અસખ જગાવું વને એકલો જેથી પામું ઉતારજ

ભીક્ષા દેને મૈયા પીંગલા

૪૫

ભરથરી.

રહેલો રાજા રસોઈ કરે જમતા જાઓ સ્વામી નાથજી
 ક્ષીરે નીપજાવું ક્ષણ એકમાં જમીએ આપણુ સાથજી
 લેખરે ઉતારો રાજા ભરથરી
 મલકે કરાવું રંગ મોહલમાં રાખું ગુપ્ત અવાસજી
 જ્યારે જાણે નહી જગતમાં કરવું ભોગ વીલાસજી
 લેખરે ઉતારો રાજા ભરથરી

૪૬

ભરથરી.

મેલે તારાને રાણી શું કરે કેવો ગુપ્ત અવાસજી
 ક્ષીરે ભોજન તારું મયા શું કરે નથી ભોગની આશજી
 ભૂંડા દેને મૈયા પીંગલા
 વાસ! જંગલના જોગી અમે નહી ગામમાં વાસજી
 વિપની વેલેથી અળગો રહું નહી નારીનો પાસજી
 ભૂંડા દેને મૈયા પીંગલા

૪૭

મુચ્છ સ્ત્રી જીત ભરથરી ભુપ ઉજની તાદીમા ન રહુરે
 રાખ ચતુરાધ રહે હહે ચુપ ઉજેની
 હવે માળવાતું અન્ય નહી ખાઉ ઉજેની
 વેગે અરણ્યમાં હુ તો ચાલ્યો જાઉ ઉજેની
 ધીક ધીક લપટાણો મતી મંદ ઉજેની
 ફટ ફટ સમજ્યો ન નારી ફંદ ઉજેની
 ફર્યો પીંગળાના પાપી પંજમાંય ઉજેની
 વાગે ત્યારે સંભારજે તેનો ધાવ ઉજેની
 ચાલ્યો જાઉ સાચો ક્ષત્રી ધરી હામ ઉજેની
 તારીઉજેનીમાં ટકવું હુરામ ઉજેની

પાતળીઆ પરીશ્રમ લ્યો શાને પોઢોને મારા સમ મારા સમ છે
ચાલોને ચપળા આપું હું અઘટલે નાજ મારા સમ મારા સમ છે
ચીંતાને ટાળવી, પુંઠ ન ભાળવી લુંડીને ભાળવી
આ...પ્રાણપતી મારીવતી પાતળીઆ.

રસીલી તુ તોરોજ હસ્તીને હસ્તી સતીપાસેછતાં પતિનેહોયકેતરહી
અલમેલી રખે રમણ સુખી જહારે તેને ધન્ય તેને ધન્ય છે
પતીની ઉઠાસી ટાળી રહ્યે દાસી
આ...શાણી સતી બ્રામ્ય વતી-પાતળીઆ.
ચાલ્ય ચાલ્ય તોયે થોરક આપું જાઓ ત્યારે મારેજ નથો મપું
તારા જેવી સતી સુંદરી પાને વાહરે ધન્ય તેને ધન્ય ચે
મોહની માળા જપે બેઠી બાળા છમીલા છોગાળા
આઆ.....શાણી સતી-પાતળીઆ

બાળા ભોળારે કુમારકા પરણીને પસ્તાયાંરે
પેલાં દુહી થયાં ફાળકાં હ્રદમાં હરખાયાંરે
ચાર દીન વહુ લાડકાં, મનડામા મત્તકાયાંરે
મેતો જાણ્યું કે બાઈ કુલડે પુંજામથું
બાજાં જલેબી નીત નીત ખાઈથું—
મેં આગળથી, મનમાં ધાર્યું માન મહી મરડામથું
નણ્ઠીના વીરને ઘઠા ટોંગાવી ભાગોળે ભુ પાઈથુંરે
મોહન મળીયા, વાતમાં વઢીયા.....
નળીયા ખખડીઆં વાણી ઉચરીયાં (લે રાંડ દીવો)
મેં કેહ્યું ઉહું (૨)...ચડસમાં ઘઢીઆ. ખુખ કકળીઆ
હહુંનું ચોસડ-ઘોડા પડીઆ-પરણી.

પરણા પીરો પર વેર લાડકે, ઘરમાં ન ખાવા પીવારે
 વરણાખીમાં વાંકો હોડે, પતિ કુળ એવા હીવારે
 તોયે તો ખાધરે-ધોકે ધીખાપએ-પરણી

૫૦

બહારે ગુલશન

કમુંબી કમુંબી કમુંબી કમુંબી રંગ હો ગએ
 એકતો મેં નેનાં કમુંબીકમુંબી રંગ હો ગએ
 કાં કાં જાયે સારી જાત, નેના કમુંબી રંગ હો ગએ
 એક સો મેં રાજ (ર) મેં રોજની બેટી (બેવાર)
 મેરા સધ્યા હે નાદાન નેના કમુંબી રંગ હો ગએ
 એકતો મેં પાનો મે પાનો મે પાનોસે પતલી
 સબ્બાહે સોલે શણગાર મે નેના કમુંબી રંગ હો ગએ
 એકતો અંધેરી અંધેરી અંધેરી સી રતીઆ (બેવાર)
 બની છાયા ઘમઘાર નેના કમુંબી રંગ હો ગએ
 એકતો મેં બાલી મેં બાલીસે ભાળી
 મેરા સધ્યાહે નાદાન, કમુંબી રંગ હો ગએ

૫૧

સોભાગ્ય મુંદરી

મારા મનમાં તનમાં લાલો છે ઠરયો છે બય જોડે ગજ મોતી
 બળી ગુમાવ્યુ મેં ભાગતા ભાગતાં (ર) નાક વેસરતુ મોતી
 હાલવું ચાલવું હારીશું હાય જીવ મારો ગમરાય
 કેદી ફરી મારું મલશે મોતી ગોરી હું કાઢીશ મોતી-મારા.

૫૨

વિષ્ણુ વિજય

પ્રેમનો કોલ દીઓ રાજકુમાર મારા થઇ ચુક્યા પ્રાણાધાર
 મારા રસીયા રાજ કુમાર-પ્રેમનો.
 દીઓ કોલ આ પ્રીતથી, ગણુ સદાનો દાસ.
 રસીયા રસ બસ કરો, આંધી પ્રેમનો પાસ-પ્રેમ.

મધુર મુખ ભોગ્યા વિના, કણુ હરે રહ્યું નવ ભય
પરમ નિષિઘી રક્ત મેળગ્યા વિના ચુંબન નવ ખાય-વેમ.
રહ નિકમ ચરિત્ર.

કોઈ દુધ દયો દિલ રંગી
ચોખીલા શાણા હમંગી હો. કોઈ.
કેફી પીયે કમુંબલો, ગાંજો પીએ અખુન
દાર દીવાના પીએ, ઠાના પીએ દુધ-હાં-કોઈ.
એક અમીરસ દેવનો, બીજો રસ છે પ્રેમ
ત્રીજો રસ ગોરસ બલો, પીધે કાયા હેમ-હાં કોઈ.
ગોરી ગવરી ગાયનાં, ગોરાં મારા દુધ
હું પણ ગોરી ગોરડી, ગોરું દીલ છે શુદ્ધ-હાં કોઈ.
હેમ કટોરો હાથમાં, માંહી અમૃતસાર
ચતુર હોય તે ચિતવે, ગુણ સમજે ન ગમાર

૫૪

મુળરાજ

ગુલાબી મધુ પાજો મારા લાલ, મારા રંગ લીના મહારાજ
મારા રસિક છખીલા રાજ-ગુલાબી.
કામની કેરો કંથડોરે, જોખનીયાનું જોર
રસીયાનો રસ પ્રાણુ છેરે, મીઠો મધુનો તોર-ગુલાબી
એક બુંદ બંધન હરેરે, ધ્યાલો હરે સહુ પાપ
શીશો સરગનો સાથીડોરે, આપે આનંદ અમાપ-ગુલાબી.

૫૫

આવીરે રંભા જાણી જાવા કેમ દઇએ...ટેક,
અંગે અંગ મનોહર સુંદર સોરઠનો શણગાર;
વીશળ એહ વરજો બીજે ખોટ ખાય ખેંગારે આવીરે.
નીપજ્યું રતન આમ નીલાડે, નહોતી ખખર લગાર;
નહીંતર દશળ દિન કેમ કાઢત મામા ખેંગાર રે; આવીરે.

વીરાળ મામા ઠટા વેરી, સોલકી આંધરાજ;
 આવી આંગણે લઈ જાયતો જાય આપણી સાજરે આવીરે.
 અનેક જુગતી જઈ વાપરવી, પ્રીતે મામા પાસ;
 પરણા મામા મળી પદમણી, નહીતર અમે ઉદાસ: આવીરે.
 સ્ત્રીધરાજનું સગપણ ખંડન, કરવું મારે કામ;
 દઉં મામાને પરણાવી તવ દેશજ માફ નામરે; એવીરે

૫૬

પામ્યો પદમણી આવી હો જાણો તેની સફળ છદંગી;
 એક કટાક્ષે પાડે છે નરને, પછી નજર નહી દેખે અવરને
 દેહ છટા દીએ દીપાવી હો જાણો તેની
 ચંપક વરણી વેણી વિશાળે, વનીતા એવી વસંત કાળે
 ભાગ્યા થકી મળી મનભાવી જાણો તેની

૫૭

મારી નિર્મળ પ્રાણની પ્યારીને હું નીરખું રે ક્યારે;
 સાચી શુદ્ધ નીર્મળા સાચા બેઉ કુમાર
 ક્યારે મળું ચંદ્ર બાળને હશે એ કોણુરે ઠાર
 સાંભરે છે તમારા મુને વચનજ આજે-મારી
 સાચી પ્રીત ન પારખી રજયો બોલે રંગ
 વનમાં પણ નવ વિસાચો મુજને મુક્યો હાર
 લગીર ન વિચારી આવી પ્રીત દુર કીધી મારી-મારી
 પાપ પતિકું પ્રેમદા ધર્મ પત્ની તું ધીર
 ક્યારે મળીરે હું નીવારોશ, તારા નયનમાં નીર
 સુંદરીરે તું સાચી મારી, મતી ખતી કાથી-મરી

૫૮

હું નીરભાગી સરદાર સરજ નોકરી કરવા

ખવાસણની બેઠી છું મોલી મારું નામ
એક ઘડી પણ ઠરી ન બેઠી નીત્ય કમિતું રમ-હું
મુજ સરખી મહીલા મોહનથી બોખનનો છે લાવ
હું દુખણી દીલમાં દુખાઈ ફાવે નહીં ઠાંધ દાવ-હું
લાગ મર્યો તો આજે ઉત્તમ પણ પેટ ઠરવે વેઠ-હું

૫૯

અરે હું મસ્તન પ્રેમની મુને કોઈ ન છેડારે
કોઈ ના છેડારે છેલા મુને કોઈ ના છેડારે
લાચાર હું બીચારી છું મીઠુ લ્યો છો કેડારે
જીવાનીથી દીવાની છું મારો છોડા છેડારે

સાખી

પ્રાણ દાન છે પ્રીતમાં, પુછી કરજો પ્રીત
પ્રાણ દાનતો સહેલ છે, કઠણ પ્રીતની રીત
આધાર તું કીરતાર મારો પાર બેડારે

૬૦

ખંસીરે વાસા આજો મારે દેશ
થારી સાવરી સુરત પ્યારો બેશ—ખંસી
આવન આવન કર ગયોજી કર ગયો કોલ અનેક
ગીણુતા ગીણુતા ધસ ગઈ મોરી
આંગણીઆરી રેખ ભજાજી મોરી આંગળીઆરી રેખ
સાવરીયા રસીલા સહુણા પીયાપે જ્યાપે કર એની
ચાર—ચારી સવારી

૬૧

નારીના કટાક્ષ આગળ પુરુષ છે ગુલામ
ભાવ કરીને હરીએ પુરુષ હામ.

આ મયુકતો વિલાસ, માર મન હાર્ય
 યદુર વચન મન મતી, માથે પુત્ર પાસ
 રણને વિશે જીણુ દોરી, નર નિધારે યુર
 આ કટાક્ષ જીણુ દોરી પ્રેરે વોધ પુર

૬૨

રસીયા રમાડો મને રાજની રીત
 જાને જબાદે જો જો પરાણે પ્રીત
 ચોરના ચોર ચોરી ચાલે શું ચીત
 બળગ્યું વાદથી પ્રેમ બેલું પલીત

(હવે મને બંધાવોને ઉભી રહે છે બંધાવું છું—રસીયા)
 (અરે કોઈ હાજર—નાદાન—આને અવળા હાથે બાંધો)
 મુકો તલવાર પાસે છાની રહેસીત—નાના
 ખેલાવું ખેલ તન ખરેખરો ખચીત.

ચાલાકીથી કુરું જીઓ આમ હું ચકીત,
 ખાવાના ખાન પાન ગાવાના ગીત,
 આ કુલટ અધારી એમાં કેદ હોય કપટ જીમ પાકું છું
 એ એ એ—લે

રાજના પ્રીતીની જો જો આ રીત—રસીઆ

૬૩

મેં તો પુજન કરે હનુમાનકો-સૈયાં
 ચલી હનુમાનકો ચલી પ્રીય ધામકો-ધુમ
 તેલકી પુરી હનુમાનકો ચડાવું ઘીકી પુરી મેરે ચારકો-સૈયાં
 આંકડે કે કુલ હનુમાનકો ચડાવું ચમેલીકે કુલ મેરે
 ચારકો-સૈયાં

પદાથો રૂંધાં ન સુ' હવેગર્જે હું ?

ગરીબ રાંક શરણ રાખીને હણે શું !

બહુ તુજ વિયોગી આગમાં હું બારે

કાં ! ન હોત કરી વહાલી અને ઠારે ? ૧

પુરી જીવ લમર હૃદય તારે

લોભ દાદ મરિજની હવે લગારે ?

ઘટ શૂન તને પેમમુરતી મારી ?

કર રાત દીવસ ઝખના હું તારી ? ૨

કહુ તે ધધુર ને રૂડાં રસાળા

અતિ કામ ભર્યા નમ્ર અને કળાં

નિમીષમાં સહસ્ર વાત મને કહેતાં

ભુલું કેમ નેન જેહ સુખ દેતાં ? ૩

અને અધરની મિઠશ હશ કેરી ?

ટક્યો રાંક જીવ દુઃખ છતાં એવી

કહે ક્યાંથી એ બધું તેમાં ભર્યું છે ?

મુજ મન કેદ જેમણે કર્યું છે ૪

ધરયો લેજે જન્મ મહારાજ કાજે ?

મંજયુ રત્ન રાંકને કહે શું જાજે ?

અરે જા હવે જીવાડતાં શું લાજે ?

જીવ દિશ અતી દુઃખ થકી દાઝો ૫

લગીર નેન મીચાલાંજ નજર આવો

રસિકને સહુજી તારી જમી ભાવે !

કરે આપ હે મધુર ચુંબનો તું !

જાણ સંત્ય ખરે ખાવરો બન્યો હું ૬

જીવું જીવ તુજ નેહની નીધામાં !

મહુ મન કુમ પ્રિયા તાહરામાં
 મહું એજ મુક્તિ એજ જ મરે હું !
 રવણું તોય મને કાં નહિ ધરે તું ?
 નહિ ય નહિ જા ધરે રીમાણું
 તજ હીવદાર કુરમાં ગણાણું !
 તજે જીમ પાર્ષ વહાણી કે રણે શું
 પડ્યો કુંડમાં ન શું હવે મણે તું !

૬૫

કામી તે શું ન કરે કુકરમરે
 સુત પીતું માત ભગની સંહારે
 રવ.રથ માટે મીત્રને મારે પ્રભુથી દીલેનાં કરે-કામી
 અહુનીશ ધારણ કરે અનિતી પરધન પરદારમાં પ્રીતી
 પાપમાં પાવ ધરે-કામી
 અણુઅપતાં ખાઈ ખાતેથી બહિષ્ જુવમ કરે બલેથી
 મહુ પિર સરજ કરે-કામી
 નિમક હરામ થતાં નહિ જાણે મમાર અનરથ કરીનેગાળે
 પછી વિષ્ય મોતે મરે--કામી

૬૬

હરમાન ધરમાંહિ હઠિઓ કરે તાંતો કેવી રીતે બેઠા
 ચંદીના માળા બંદીના ફાકા ત્યાં ખીરને ખાંડતુકહેમને
 મારેતો માડી નહિ બસબાઈ ખાઈતો બાઈજબાઈજ ખાઈ
 બાળ પીઠચા ફુદો ક્યાં લેવા બાઈ-હરમાન

માડી મને બાઈ હું હું મને બાઈ
 કાળા મોના કેમ કાળજી ખાઈ-હરમાન
 માડી મને બાઈ હું હું મને બાઈ મનેતુ જાન જસ બાઈ

ચાલો મારા ચતુર મુખથી—હાં હાં
 મારો નહીં વનના બાણ—હાં હાં
 કાળજી ઉતાળે લારી મુરતી રસીલા પ્રાણ-ચાલો
 ઘાયલ મીઠા તેં પહેલાં કુતારી મારી વચનો માર
 દાઝયા ઉપર લુણ વચન લગાડી પુરો કર્યો તે લાચાર
 નખરેથી ઉવડ નાગુઠડી માર્યો તેં હાથ હાથ ઠાર ઠાર
 રમિકવર માર્યો તેં હાથ હાથ ઠાર ઠાર-કાળજી

૬૮

વાહરે વિષાતા મન્ય છે કેવો ઘઠરો આઠાર
 લાવીને કુકરો એક ઠેકાણે-સરવે રતનનો સાર
 જોઈને જોઈને મોહી રહ્યો જુ વાહ,
 ચાતુરને નરોજ પેખરીજ આહા કોઠ લાવરે પ્રવાસ
 ચક્રચક્રીત આ હીરાકણી કે હાંત મોતીની માળ
 મન્યરે મયા કનક મોહી આવા રહન જડનાર
 પુરો જાગ્યશાળી લોગવનાર-વાહ

૬૯

ગાળે મમન ધરર મમન ધરર જીવકે વિઝળીયો ઝરર
 વરસે વરસાદ ઝરમર વરસાદ ઝરમર વિધોમીના ચીર ચરર
 ધીની બાળા હાથ અરરર રવામી સોડે પેસે સરર-ગાળે
 હળીચારી જીમી લલ્લી હરીઆળા વળી વન.

હરીયાળુ સંલોભમાં

અરે વીરકે ઉઠ છે અચનરે સજની મકન પીડા કંઈ કહીયે
 બાળા રહીએ તે મનમાં મુજાપએ—સજની
 નહીએ ખરર નાસતી સાગર રવામી પાણ

માર મથુરીને મળે.

ચટપટ લાગે આવે સમે ભોળી ભેટવારે
માતાજી મેર જો કરે કુંવારી કોડે કરગરે
મન્યો મદન મહા વીર. મદન મહા વીર

થઈ માતાજી અમે થરરર—ગાજે

૬૦

દા લાગ્યો દલડામાં જાનાં ક્યાં જઈ ઠરીયે
કાં જઈ ઠરીયે અમે બળી મરીએ ઉમા બળી મરીએ
ગંગા જમનાંને તીરે ગાડર સોડયાં રેઠાં
તારો પાસળ પાસળ દાડી ફરીએ અમે દાડી ફરીએ
લેખરડો લાડો હુ લેખરડી લાડી તું
હરખે હરખાં સોડી હીદ વરીએ ભુડી હીદ વરીએ
ઘરડો ઘોઝારો ગાતી હુ કુખ માણવાની
નેહુ લગાવી વેછવો નવ કરીએ ભુડી નવ કરીએ
કુવારી કામળી એઠી આણે મારીરે
જાત જનમારે જીવડા ખડસુ ચરીએ ખડસુ ચરીએ

૭૧

ત્રિમપ્રીયા

હુને સહુણી શાને ભુડી ગઈ
ભુડી ગઈ જગ ભુડી ગઈ. હુને
વસમા આંચે વેહમાં, ચઢયોજ તરંગે હુ
જો જો તારા વિના અરે ! રીખાઉ છુ હું
સિલાં નયન તારાં વિધી ગયાં—

વિધી ગયાં, હા ! વિધારી ગયાં હુને.

૭૨

ઘટ માં રહી રહી શું રહી ખટકી !

ચટકી ખતાવીને શું ગઈ છટકી

ઘટમાં ૧

સુદર વદન મિર ભરી મહા

તર નદીનું, ઘટ પીંપમ વટથી

ઘટમાં. ૨

કંઝત કુંઝે, પ્રીતિરમર પક્ષી

હું કંઝે તુજ ભાવ વિગ્ધી

ઘટમાં. ૩

કયાં એ પટપીલવ ફીલ લટતો

લટી રમી માનત સુખ હું રટતો

ઘટમાં. ૪

સુ સંગત સંગતિ સુખાથી

પટગત એ પણ નહી સુખ । ભારી !

ઘટમાં. ૫

હુ ! ધિક્ક ! ધિક્ક ! વમનની પત શી !

તન મન ધન માંહે પટથી એ લટકી ।

ઘટમાં. ૬

લટકો ભલે નહી નહી બહુ આશા

લટભર ગોરું બદન બન લાગ

ઘટમાં. ૭

૭૩

બરથરી

પીતાજ આ કોપ તમે શો કર્યો

ભોગો વેશ બાપુ શીદને ઘર્યો

મરી ગઈ છે માત વળી જાઓ તાત

પીતા એથ કોની છે ઓરમત મત,

ન બાપી કરી બાપુ જશો નહી

પિતા પાછળ નહી જવું હું તો સહી

૭૪

નજર કરો નાથ જરા જોલખી લ્યો નારી

છુ હુ બીજ કે કંથ, આપનીજ પ્યારી-નજર

હોમ પ્યાલો હાથમાં ને માંદી મીઠું દુધ

પીધુ શમા પાસથી શું તેની લુલ્યા શુધ

કોણ હતો કંથ એતે દુધ પાનારી નજર

જેણે મને તનયો પાતાનો તે મુખ વચર જોડાનો
 પરમ પરમ તણા મરમને મુઠી કઈ વગર વિચારે વટલાય
 અરે જો બાલે હડા દબાય
 એક ટેક સીર ચાટે મુકવો તે જાને માટે પામર પુરુષ
 હારે નરમવ જો હારી જાય-તે મુખ

૭૬

કોઈ દેખાજી ચારે મેરા સનમ (મે વાર)
 મેરે શનમહી એહીહું નીશાની
 કાલી કાલી છુલકો મેરા હે બદન-કે.ક
 મેરે શનમહી એહીહું નીશાની
 કીલીલી ટોપી હડાતા પતમ...કોઈ

૭૭

મુ જાત હમે માંચડા દુનિયામાં સૌથી મુજાત
 વાળંક બારબાર પારખને નાવી, હજાજ કહે કોઈ રાત
 એમ છુલક શુંકરને રવીવારે મન્યા રહિએ ખરેખાત,
 ખોટ વિનાનો ધધો હજારો વાળ મવલી સે જમાત,
 ટચ ટચ ટગાક ટપ ટપી ચલાવી વાવડી ચસકાવી ફહ સાત
 કચ કચ કચ ફચ કાતર ચલાવી અસ્ત્રા નેરજુધી વાતઃ

સલી સંશુકતા;

૭૮

રે રહીઆળા ચુવીર જમધારજો
 આજીજી બા અબજોની અવધારજો રે
 હું દીન બાળા કેમ્યા કંચ કુમ્હારજો,
 વાજળ વરસે રધીર મુશળ પાર જો.

બહે આ હવે બાવ બાવમાં મોલી,
 મરી નામ આજ્ઞા લોપીક નહિ,
 મરી સંત હવે પતિ મુલ્ય માઈ,
 ચિતિની મતી છે પતિ હાથ રહાઈ.
 રે રીત બંધુ—જનવજો બરમારજો,
 કેવરના છે પ્રણામ પ્રાણાવારજો,

છંદ

રસીયા રમાડો મને રાજની રીત
 જાને જવાહે ને જો પરાણે પ્રીત
 ચોરના ચોર ચોરી આસે શું વિદ
 વળગ્યું વાટેથી પ્રેમ ધેણું પસીત

(અરે કે.ઈં હાજર-નાદાન-આને અવળા હાથે બાંધો)

(અરે કે.ઈં હાજર-નાદાન-આને અવળા હાથે બાંધો)

મુકો તલવાર પાસે છાની રહેસીત—નાના

એમાવું એત તન ખરેખરા ખચીત.

આલાકીથી કુરુ જુઓ આમ હું ચઢીત,

ખાવાના ખાન પાન ખાવાના મીત,

આ કુલદ અધારી એમાં કેદ—હાથ કપડ છુમ પાડું છું

એ એ એ—તે

રાજની પ્રીતની ને જો આ રીત—રસીયા.

૮૦

હિંચનાણુ

એ.સો મારા પ્રેમી પોપટજ એ.સો

હાસો એ.સો મેના બોલાવે.

એ.સો રંગ રસીયાજ હાસો જરી રામો હાસો હાસો ખારી હાસો

મેના તારા વચનની વેણુ વાગી

લાગ લાગી લાગીત લાગી લાગી

મેના વાલી મેના કે ના કહે પછુ જાગી

જાગી જામી અજબ જોત જાગી

પહેલાં પોપટજી પ્યારા રામજી સંભારે

જહા જહા મેના શું સ્ત્રિ સીતાને વિચારે

પોપટજી પાંજરૂ સોનાનું સજવું

સોને રૂપે શું બીડ બીતરની લાગી--લાગી

ફડા મુઠાને રંગે રંગે રમીડ પાંખે ઘાલીને ફૂગ મોઠાં ખવડાવુ

ભાવના ભુખા શું ભાવના ભુજાવી--ભોલો

૮૧

સદેવંત

વેહેલા ઉગાડો દ્વાર, સદેવંત વેહેલા ઉગાડો

એકલી બીહુ છુ છું બહાર, સદેવંત વેહેલાં ઉગાડો,

માટે લાગાડો ન વાગ, સદેવંત વેહેલાં ઉગાડો-ટેક

છે મનની તુજ મસ્કરી, છવજ મારો જાય,

ઉભી રહું આંહ એકલી, તેમ તેમ હૃદય ચીરાય;-સદે

માતિ તો મે પરહરયા, તજી નાતને જાત;

તમ અર્થે બની ઘેઘડી આવી મારે માજમ રાત.-સદે

હવે હદ થઈ વાલગા દરશન દા ઝટ આપ.

શક્તિ સહન કરવી નથી, તમ વિયોગ કેરો તાપ-સદે

૮૨

જુગલ જુગારી

બોલ બોળી અણી રસબોળી પ્રીતમનું નામ-બોલ

તને કોણે ભુરકી ભમાવી ।

તને કોણે લગની લગાવી । બહાલમનું નામ-બોલ.

આવો બેની આવો, ન ગભરાવો ન અકળાઓ

કાં જુગલમ કરો, કાં શરમ ધરો

અત્રી અશ્રમ ધુતારી તુજ દયાન કયો, મીઝમાન અંતર આરમ બે

અમે અળખાને માયાં બહારીરે બહારીરે બહારી
 પ્રીતી બહારીરે-અમે. વસ્ત્ર કરાવો, ધરણ્યાં ધરાવો
 મોતીડે મડોતા મન ખાલીરે ખાલીરે ખાલી મન ખાલીરે-અ
 નેહની નજરે નાથજી મારા નારી બને લેલીરે
 કાલી રે કાલી લેલી લેલી-રે-અમે

મય ન માનુ ન માનું મનાય
 પિહરવા જાઓ હરોજી જા, મ.
 ભર કુળનકી સેજ્યાં રહી અમન અમન મુજ્જય-પિયરવા
 તુમ ન અયે ખાલમાં જાતો જોખનવા જાજ મિ, જા. મં
 ચોકનાં ગર તુમ રહો નહી અએસો ચલન મન ભય. પિ.
 રએન ખીતી સાજના કાહે સહર નાવન આય, પિ, જા.

દીલ જાની મેરે મેરી તુને કદરલી ન જાની
 અખ આવો સહ્યાં ન સતાવો સહ્યાં
 નજર આવો સહ્યાં નજરાવો સહ્યાં જાની દીલખર
 જો અમનસે ગુજરે તુ અજ સખા
 તો યેહ દહેના ખુલ ખુલે જારસે
 કે ખીજકા દીનલી હંચ સામને

ન લગાના દીલકો બહારસે

મુણ બેની મારી જે જે થઇ સતી નારી
 ખીતાને પ્રજા જાણતી, તુ જોને, વીચારી-મુણ
 સીતા હંતા મુલોચના અનેક સતી વિખ્યાત
 વરતી સરવે તેમજ લક્ષ્મી વિના અવર નહી વાત-મુણ

આશ્રય મેલુ મેને સાચા, પતિ અને અનન્ય
 પાત રક્ષણથી હમવ પકાને, ત્યારે સાચા ધર્મ—મુલ્ય
 નળને પ્રભુ બલ્યા હમયતી, એજ પતી અનન્ય
 પતિ સ્મરણ લે ઠી ન મુકી, સંકટમાં શુભ મન—મુલ્ય
 જીએ દ્રુપદી પાંડવ જનની, ચતી જે નીર્મળ નાર
 દુખ દુરથોષનથી પામી તવ કૃષ્ણે કીધી સાર—મુલ્ય
 માટે એ ચતીઓની રીતી દાખીને જગમાંવ
 શીલળ તણું કરવું રક્ષણ ને કથ તણી એ વાય—મુલ્ય

૮૭

હા થયા શા હાલ મારા હાલ હે હારી
 સ્વયંદશાની દીકરી, કરીદ્રાવસી—હા.
 જુમી પવી હુ હાય પનિ કંજનો નથી
 પૃથ્વી પતિને પાય દેવા ભોંવે લે નથી—હા.
 ફેટેલા અન્ય આસરે કદી આ કાલ નએ
 પ્યારી જુમી જીભથી જાય—હા.
 તોયે સ્વતંત્ર આન માડું દુર દેશમાં ભમે
 મરી જુમી માત જુમી સ્વર્ગમાં રમે—હા.
 મુર્ચ સોમાનો ઉમે ત્યાં વાસુ મુગંધી વહે
 નાના તારા ભાગ્યમાં નહી જીવ મું કહે—હા.
 બેડીને લો ભાર કાંઈ ગણતીમાં નથી
 પરતંત્રતાનો ભા ભાઈ વેઠાનો નથી—હા.
 ધારું તુમજ રાજ્ય પાદ માલને મતા
 હાથ મે ટો તોરો છે સ્વતંત્રતા—હા.
 મહારોજ મુંદરી એક અવની પર આવી
 શી અકલ છટો એલે કર પર લટકાવી
 છે રમ્ય મનોહર અંગ સરળતો એના

કે વડન મારે મુખ મુખા નવન હે જોના
કે નવચોવન બાળા વીણા કરે ધારી
ધરી પ્રથમ પુખ્ત કરી કમ નારી અસવારી

૮૮

નવલ કુસુમ

નણદલ વીરા અધીરા જરા ધીર ધીરમણદલ
મુકોમળ નેહ જળ સીતલ હતે જંટાણું છું
પરિમળ પુખ્ત જોવન બાગથી બહુકાણું છું
હમયા હિડોળે મારા લાલજી લહુકાણું છું—નણદલ
શાન્તિ મંતરે ભરયાં પ્રિતિ ગીતી ગાઉં છું
મુધારસ કરવાં શાંત નયન કું નચાણું છું
મીઠી મીઠી હાશ । બરી શાંત વાયુ વાણું છું
મીઠી મીઠી જાત નીંહ સાહયબા શિર છ.ઉ છું—નણદલ

૮૯

પ્રેમપ્રીયા

છુપે છબીલી વ્હાલી નજરથી શા માટે । (૨)
ક્ષણ એક જળકી, ક્ષણ દુરે સજકી
પળે પળે પળે શા એ પાટ । । ?—છુપે. ૧
મોહીની મદ બરી— રસની નીરજરી
વાણી વિલસે ! ફીટાવે । એ ઠાઠ । । । છુપે. ૨
રજે રજે બળજે, કું અછર તલસતે
અહું પીના મુખા, હળે બે વાટ । । । છુપે. ૩
તુજને કું ભેટ । હું અજે બપેટ
યવા સિતળ । પડે કાં તુ પછાલ । । ।—છુપે. ૪
મુખ રૂપનમાં રુકુરતી, મહુરી થી મુરતી
તુજ હરી હરીના હુરે ઉચાટ । । ।—છુપે ૫

૯૦

પ્રેમપ્રીયા

મસ્તી પ્રેમની રહી મુજ અંગનાં દેવી;

અપ ઓરે હા । હા । પ્રેમની રેલા રેલી.

પાનકું ના પ્રેનું પાનું હું ઉકેલી;

નમસ્ત બન્યો છું શરમ લાજને મેલી. મસ્તી ૧

કઃમદેવની ફાજ છ.ની ચડી છે છકેલી;

હવેનો હારી ગયો છુ હું અલખેલી. મસ્તી ૨

મેમ શિવાય સર્વ બાજ દીધી શકેલી;

લાગી છે મને તો એક તુજ તાલાવેલી મસ્તી ૩

હૃદયમાં વસો પુરી એક ન ર અરે । નવેલી,

ચણું હું હરદમ લાખો તરંગ હવેલી. મસ્તી ૪

કે દે દે પ્રીયા દે દે મને છળી પેલી,

ચપળાક્ષી મને તો લાગે જાંઘી છત્રી. મસ્તી ૫

હવે લે ઉગારી આ પીગલાને ઘેલી;

વીખરી રહી ગરદન પર લટ અલખેલી. મસ્તી ૬

જોઉં ઘર ઘર જંગરો જંગલ ત્યાં તું ઉભેલી;

ખીલી રવી તુ પુર બહારમાં વનવેલી. મસ્તી ૭

લખ ગે દમાં કર ઠંડી કાયા તપેલી;

આ જગ્યાં તુજ સમ નદી કોપરે વેલી. મસ્તી ૮

સમાપ્ત.

ચક્ર રસીક નોવેલો ૩ આ

નવનવીનતકળા ભા. ૧	૧-૮	મોતીશાના	૦.
મદનચંદ્ર નવનીતકળા ભા. ૨	૧-૮	ભયશૂનિ વર્ણન	
પરમાર પ્રથુથી ૬ ભાગ ૧ લો	૧-૮	ગહુલીસ ગ્રંથ	
પરમાર પ્રથુથી ૬ ભાગ ૨ જો	૧-૮	સલોખા સંગ્રહ	
મોહીનાચંદ્ર નોવેલ	૧-૦	ભાસણ સહીત ન	
રતી--કાન્તા	૦-૧	ભરતુહરી	
બાદશા ખીરખલ ભાગ ૧૨	૧-૦	ચાંપરાજ	
ગુલબકાવલી મોટી	૦-૧૨	જગદંવ પરમાર	૦-૮
સૌભાગ્યસુંદરી	૦-૮	હરીચંદ્ર	૦-૮
સદેવ તશાવળી ખાચીત્રવાળી	૦-૮	રાણકદેવી	૦-૮
ગજરામાર ચીત્રવાળી	૦-૮	મીરાંબાઇ	૦-૮
સુદદ મણી	૦-૪	ગોપીચંદ	૦-૮
ગેમી ગોળાઓ	૦-૪	સંગીત લીલાવતી	૦-૮
મનહર-મોતી	૦-૪	વનરાજ ચાવડો	૦-૮
ગન્ધર્વ	૦-૪	રસિક ગાયનો	
લાલ અને કમળા	૦-૪	મુઘ્ઘની મઝા	૦-૪
જૈનધર્મનાં પુસ્તકો		નાટારંગ	૦-૪
પચ પતાકુંભણ સુત્ર	૦-૮	રસમય ચુટણી	૦-૪
રાસકસ્તવનાવળી	૦-૪	કુલનો હાર	૦-૪
છ બાઇનો રાસ	૦-૨	ગુલબી કુલ	૦-૪
લીલાવતીના રાસ	૦-૨	કુરુદે મહાર	૦-૪
અંજના સત્તીનો રાસ	૦-૦	મંત્ર જંત્ર વીગેરેનાં પુસ્તકો	
સેતીક માહારાજનો રાસ	૦-૮	દેવતાનું જાદુગર	૦-૮
કેવળકૃત ૧૧વાહ	૦-૧	જંગી જાદુગર	૦-૪

ઉપરનાં પુસ્તકોનું ટપાલ ખર્ચ જીલ્લા સમજવું ઉપર
શીવાય ઘણી જાતના પુસ્તકો હમારી દુકાનમાં વેચાય છે.
માટે એકવાર મંગાવી ખત્રી કરો.

દરેક પુસ્તકો મળવાનું ઠેકણું

શા હીરાચંદ હઠીસંગ ચુકસેલર

૬. માંડવીની પોળમાં નગજીભુદરની પોળ--અમદાવાદ.

